

NOVA KNJIGA ZA PLANINSKO KNJIŽNICO

DOTIKI NEBES

DARKO BERLJAK

Hrvaška planinska zveza je lanskega decembra izdala v nakladi 2000 izvodov 250 strani debelo knjigo znanega zagrebskega alpinista in gornika **Darka Berljaka** »Dotiki nebes« (Dodiri neba) – »za tiste, ki so bili tam in se morajo neprestano vračati, za tiste, ki bodo tja šele prišli in jih čaka enaka usoda, in najbolj za tiste, ki tam niso bili in tja ne bodo nikoli šli«. V njej živahno, včasih humorno, včasih razmišljajoče pripoveduje o nekaterih svojih odpravah »daleč na vzhod, kjer je zemeljska skorja najbližje nebu«. Od tod ima 42-letni diplomirani ekonomist Berljak (naslov njegove diplomske naloge je bil »Planinstvo kot tradicionalna oblika turizma«) bogate izkušnje, saj je v Nepal in Tibet vodil vseh dosedanjih sedem zagrebskih alpinističnih odprav. Berljak, ki je zdaj načelnik Komisije za alpinizem in predsednik izvršnega odbora Hrvaške planinske zveze ter predsednik Planinske zveze Zagreba, je v vrsti predavanj in predstavitev svoje knjige gostoval 15. decembra lani tudi v Ljubljani. – Objavljamo delček njegove knjige, ki jo je mogoče kupiti v ekonomatu Planinske zveze Slovenije v Ljubljani ali naročiti v Hrvaški planinski zvezi v Zagrebu. (Op. ur.)

ROB VESOLJA

»Na vrhu smo, na vrhu!« sem napeto poslušal Leptirjev glas iz radijske postaje v baznem

taboru pod Anapurno IV. Za mojim hrbtom je bilo slišati vzdihne olajšanja in veselja.

»Pa je vendarle uspelo,« sem pomislil, srečen, ker je bilo večdnevnega pričakovanja naposled le konec. Kamen se mi je odvalil od srca, še težji pa mi je pravkar legel nanj. Z vrha bo potrebno priti v enem zamahu, šele potem bo vsega konec. V teh trenutkih sem se spraševal, kdo komu bolj zavida: mi iz baznega tabora Leptirju, Mariu in Globusu, ker so tam zgoraj, 7525 metrov visoko, ali oni nam, ko gledajo, kako smo nekaj tisoč metrov nižje od njih v udobju in na varnem. Če bi bilo mogoče to nekako izmeriti, bi me zelo zanimalo, kaj je močnejše: želja, da prideš na vrh, ali tista, da z njega čim prej prideš nazaj.

Kot se je začelo, je Anapurna IV skorajda ostala samo gola želja in drag izlet. Brez izkušenj in kakšnih posebnih priprav smo odšli v Himalajo, kjer še nihče od nas nikoli ni bil. Prišli smo, da bi se kaj naučili in če bi bila le kakšna možnost, splezali na ta tehnično ne pretežaven vrh. Vendar so si ljudje tudi že na lažjih vrhovih polomili zobe. Naš je imel zavidanja vredno višino, smer vzpona pa je zelo dolga in naporna.

Že drugi dan smo se prepričali, kakšne težave nas čakajo. Do prvega višinskega tabora je bilo treba pritrčiti vrvi za poznejše varnejše vzpone in sestoje po strmih in nevarnih pobočjih. Ponoči nam je plaz uničil vse, kar smo naredili, da pa bi bila škoda še večja, nam je zametel še vse stvari, ki smo jih pustili tam.

Minevali so dnevi, približeval se je zaključni vzpon in naenkrat je začelo iti vse narobe.

Mimi je že več dni zdravil oteklo nogo, Boška je mučil želodec, Radovana pa cela čeljust. Vse skupaj je otežilo še sel iz doline z vestjo, da se

Na vrhu Ngojumba Kanga (7743 m), desno Everest in Lotse

Ledeniške razpoke na Ngojumbi

je na bližnjem Pisangu zgodila nesreča, in s prošnjo, naj skušamo pomagati pri iskanju.

Z Rusom sem šel v Chindi, po poti se nama je pridružil še Američan Steve, ki je bil ta čas zdravnik v alpinistični šoli v Manangu in čigar pomoč bo vsekakor dobrodošla.

Pustili smo Leptirja, Marija in Globusa nekje sredi Anapurne, da se sami znajdejo, kakor vedo in znajo, ne da bi jim kakorkoli pomagali ali da bi se jim kdorkoli od nas pridružil. Poprave ni moglo biti: ali bodo splezali v prvem poskusu ali pa bodo propadli vsi lepi načrti. Vztrajno so se prebijali dalje po slabem vremenu, ki je hkrati preprečilo naše načrte pri iskanju na Pisang Peaku. Čez nekaj dni smo se vrnili v bazo, ne da bi karkoli opravili. Trojica je bila pravkar pod vrhom in po radiu in z daljnogledom smo spremljali pikice na snegu vse do trenutka, ko so se združile z modrim nebom.

DEŽELA PETRA PANA

Kateri motiv tako privlači ljudi, da plezajo? Plezanje je igra, ki je zelo podobna šahu. Veliko majhnih napak ali ena velika – in partija je izgubljena. Vendar tukaj žrtev ni beli ali črni kralj, temveč življenje.

Obstaja ogromno mnenj o tem, zakaj plezamo. Vsa so več ali manj točna in vsakdo smatra, da je njegovo najbližje resnici.

Ljubezen do gorskega sveta, preverjanje lastnih skrajnih zmogljivosti, pradačni izziv za boj z naravo – tako bi dejali tisti, ki v vsem vidijo višje cilje. Biti boljši od drugega, splezati na težji vrh

kot kdo drug, postati slaven in vedeti, da o tebi govorijo z občudovanjem ali zavistjo, da govoriš celo to, da si malo nor, kot bi dejal kdo drug, ki vse poenostavlja.

Tako prvo kot drugo je človeško, pred ničemer ne bi smeli bežati, prav tako pa plezanja ne bi smeli smatrati za nekaj posebnega. Če pregloboko zaidemo v smisel, bo odgovor vse bolj kompliciran.

Celotna zgodba o plezanju je pravzaprav podobna vsem drugim težnjam v življenju. Od najpreprostejših do najbolj vzvišenih vedno težimo k istemu: k človeški sreči.

Srečen sem pred vzponom, ker se odpravljam nanj; srečen sem med vzponom – resda malo manj, če gre slabše –, zato pa sem toliko srečnejši, ko se vse dobro konča. Človek v vsakem svojem gibu išče srečo – in zakaj je ne bi našel v plezanju?

In kje je Himalaja pri vsem tem? Ljudje so pogostejše zadovoljni in veseli, ko so mladi in dokler ne odrastejo. V Himalaji so najvišji vrhovi sveta in to je naša Dežela nikjer in nikoli, mi pa smo Petri Pani, ki tam nočemo odrasti.

Zato se smejimo, kadar stopimo v kravjo zaprego, zabavno se nam je voziti na strehi avtobusa deset ur za sto kilometrov. Tako zelo smo želeli priti v te predele, ko pa smo že tukaj, se nam nikamor ne mudi. Če sedimo mokri in blatni v kakšni hiši in jemo samo riž, potrpežljivo čakamo dan, ki bo prinesel sonce in kaj boljšega od riža, po trpljenju po snegu in ledu pa nas čaka vrh, s katerega bomo videli še veliko novih vrhov. Nad njimi je samo veselje, katerega del smo, na kar pa pogosto pozabljamo, ko vse

življenje tekamo po našem planetu, ne da bi pogledali navzgor.

HUDOBEN PLES BELIH KOSMIČEV

Trojica na vrhu Anapurne se je dotaknila nebes, občutila s srcem in vsem bitjem nepopisen trenutek olajšanja, da je plezanja naposled konec, pri tem pa ni premišljevala o nikakršnem cilju ali namenu alpinizma. Nabrusila je pete proti dolini, ki je – enako kot vrh do pred nekaj trenutki – postala edini smisel življenja, za katerega se je treba bojevati.

Pospravili so zadnji tabor in nadaljevali sestop po dolgem grebenu, pri čemer so s težavo gazili sneg, ki se je podnevi omehčal.

Približevala se je noč in prinašala veliko negotovost. Nikoli v življenju nisem videl take barve neba in še dolgo po sončnem zahodu temno rdeče obzorje je dalo slutiti, da se na njem dogajajo velike spremembe.

Družina na gori se je zavlekla v šotor in čakala jutro, da bi se odpravila do nižine. Nam v baznem taboru ni bilo do tega, da bi šli takoj spat in smo se še dolgo v noč pogovarjali. Šel sem pred šotor in pogledal v nebo, na katerem sem zaman iskal zvezde.

Potem sem se zavlekel v spalno vrečo in premišljeval o snegu. Otroci, pa tudi številni odrasli radi gledajo, kako padajo beli kristalčki. Kolikokrat sem ponoči vstal iz postelje, opazoval ples kosmičev okrog uličnih svetilk in upal, da bo do jutra bela odeja čim debelejša!

Še vedno sem ljubitelj snega doma, na odpravah pa ga ne morem niti gledati, ko pada. Ni pravilo, da bi snežilo samo o mraku; pogosteje se to dogaja popoldne, pred večerom pa se spet razvedri. Sneg, ki začne padati ponoči, je klobuta najhujše vrste in napoved bližnjih težav, ki bodo do skrajnih mej zagrenile življenje.

Najpogosteje je to začetek velike spremembe vremena, seveda v nepravo smer. Naslednjih nekaj dni se bo iz oblakov prav gotovo sesul ves možen sneg, ki mi ga je primanjkovalo v vseh zimah mojega življenja. To pa pomeni tone in tone bele nadloge, ki nas bo v najboljšem primeru prisilila, da brezdelno sedimo v bazi, medtem ko so druge možnosti ena slabša od druge: podrti višinski tabori, zasute gazi in skladišča opreme, pokrite fiksne vrvi, plazovi brez voznega reda in, kar je najnevarnejše od vsega, blokiran povratak za ljudi, ki so na gori.

NADLEŽNA BELA ODEJA

Dremal sem in mislil na troje-srečnežev, ki so bili danes na vrhu. Ali lahko zaspijo po vsem razburjenju in trpljenju tega dne? Samo da bi lepo vreme zdržalo še do jutri in da se celi vrnejo k nam! Rdeče nebo pred sončnim zahodom in poznejši mrak brez zvezd ne moreta

pomeniti nič strašnega, jutro se bo gotovo zbudilo jasno in sončno in vse se bo končalo v najlepšem redu. Tolažil sem se toliko časa, dokler nisem slišal dobro znanega in hkrati najbolj osovražene zvoka na odpravah: bobnanja ledenih kristalov po šotorski strehi. Ta zvok bo kmalu ponehal, pa ne zaradi pomanjkanja snovi v oblakih, ampak zaradi tega, ker se bo na šotoru nabrala tolikšna odeja, da bo zadušila zvok. Teža snega bo pritiskala vse močneje na tkanino in pripraviti se bo treba na nočno telovadbo oziroma na tolčenje z nogami in rokami po notranji strani šotora, da bi zdrsnilo z njega vse, kar je dotlej zapadlo.

Čez nekaj časa bo tolčenje postalo popolnoma brez haska, ker se bo okrog šotora nabralo toliko snega, da bi imel celo plug dovolj dela; zato je edini izhod, da se prepustimo snežni idili in poskusimo zaspati, dokler je še sploh kaj kisika v tej snežni grobnici. Le kako je šele mojim prijateljem več tisoč metrov nad baznim taborom! Naša radijska postaja je bila sicer vseskozi vključena, vendar ni vso noč na pozive nihče odgovarjal.

Če se po jutru dan pozna, je bilo vse tako, da slabše ni moglo biti: megla s snegom, kar ni kazalo niti najmanjšega znamenja, da bo še kdaj nehalo padati. Ob dogovorjenih urah za radijsko zvezo se s hriba ni nihče več oglašal. Hoteli smo verjeti, da so pokurili vse baterije, saj bi vsak drug vzrok lahko pomenil nekaj mnogo resnejšega.

Snežiti ni prenehalo niti ta niti naslednji dan. Poskusili smo se odpraviti navzgor, vendar je bil trud po globokem snegu in megli zaman. Preostalo nam je samo čakanje, to pa je tisto najslabše in najhujše.

SREČA NA POTI ŽIVLJENJA

Naposled se je tretji dan zbudil sončen in z vseh strani se je lesketal sneg. Vztrajno smo z daljnogledi preiskovali goro, vendar nismo zagledali ničesar, kar bi nas vznemirilo. Resda je bil del sestopa po drugi strani grebena, ki je bil z naše strani neviden, tako da bo vse postalo jasno šele naslednji dan, ko bi se naši plezalci morali pojaviti na pobočju nad drugim taborom.

Smrt dveh vrhunskih alpinistov

Francoski alpinist *Jean Claude Vincent* se je pri vzponu na Ojos del Salado v Čilu smrtno ponesrečil. 50-letni podpredsednik francoske planinske zveze je padel v smrt, ko je na višini 5000 metrov prečil poldenelo strmino. Ojos del Salado, ki leži na severu Čila na argentinski meji, je s 6893 metri najvišji vulkan na svetu.

Sredi oktobra se je smrtno ponesrečil tudi eden od najbolj znanih francoskih alpinistov *Pierre Beghin*, ko je plezal po zahodnem grebenu Anapurne v nepalski Himalaji. Beghin je padel z višine 7000 metrov približno 1000 metrov globoko, ko je hotel na 8091 metrov visoki gori preplezati novo smer.

Čakali smo vse jutro in spet se ni nič zgodilo. Brez kakršnegakoli upanja, da bi bilo mogoče karkoli narediti v globokem snegu, sem se napotil proti gori, samo da nisem sedel in da nisem v obupu boljšal v rob grebena.

Dogovoril sem se z drugimi v taboru, naj na sredino baze položijo velik kos redečega najlona, če bi zagledali pikice, ki se spuščajo. Zame bi bilo to znamenje, da je vse v redu. – Plezal sem več ur, vendar je bila smešno majhna razdalja, ki mi jo je uspelo prehoditi. Šele pred večerom sem prišel do vrvi, ki smo jih fiksirali pod prvim taborom. Iti je bilo treba v nekakšen žleb, iz katerega se nič ne vidi, pred tem pa sem se zadnjič obrnil in pogledal navzdol. Pa ni bilo v bazi nič rdečega.

Pripel sem se na vrh in s prižemo odšel ob njej. Po nekaj metrih sem se vendarle vprašal, ali sem zares dobro pogledal. Vrnil sem se do vstopa v žleb in – kakšen čudež! – to pot je bilo med šotori nekaj rdečega. Takoj sem zdrvel navzdol, tam pa je vladalo velikansko razburjenje, kajti pikice na gori so postavile šotor in zlezle vanj. Še ena noč in en dan, pa bo vse končano.

Negotovost pa je vendarle trajala vse do naslednjega večera, ko smo bili spet vsi skupaj. Poslušali smo o burnih dogodkih, ki jim zadnje dni nismo bili priče. Snega je bilo na gori mnogo več kot pri nas v baznem taboru. Bil je tako visok, da prvo jutro, ko se nehala snežiti, fantje niso mogli najti cepinov in derez, ki so jih zvečer pritrdili poleg šotora. Čeprav so vse prekopali, opreme ni bilo, brez tega pa je bila vrnitev nemogoča. Ko so že izgubili vsako upanje, so naslednji dan čisto po naključju opremo našli pod snegom.

Vrnitev v snegu do pasu je bila naporna in nevarna zaradi neprestane nevarnosti plazov. Vendar je sreča prišla, ko so jo najbolj potrebovali. To pa je tista nitka, ki v Himalaji skoraj vedno loči uspeh od neuspeha in je včasih potegnjena med življenjem in tragedijo. Vendar to ni poker, ampak način življenja, ki ga imamo radi. Mogoče po teh naporih, ko moramo do zadnjih delčkov izkoristiti vse, kar znamo in zmoremo, življenje čutimo bolj polno in odhajamo v vsako novo preizkušnjo močnejši in bolj pripravljeni.

DECEMBRA MESECA PRI JELENOVEM STUDENCU

BELA NEVESTA NA MESTNEM VRHU

PETER VOVK

Rad sem med vami, planinskimi otroci, in nič drugega nočem. Ko ste zvedeli, da sem gori, ste prišli, pa čeprav pozimi. Nisem bil več sam. Omamno ste šepetali med seboj, potem ste me vprašali, kaj naj bi delali. Drv nimam, sem rekel. Treba jih je najti, a ne debele suharje.

In šli so s sekiro in žago. Privlekli so dolge suhe letnike. Mrzel veter je pihljal in nanašal sneg. Nobenega ptiča ni bilo slišati. V drvarnici pa dela žaga in drv je vse več. Večer se, kovinska peč v koči daje prijetno toploto. Nepremično stojijo fantje okoli peči in se grejejo, veseli, da so tu gori pri tebi, siva kočica iz brun.

Zunaj drobi sneg, prav tiho pada. Popolna tišina je; prijetni so občutki ob topli peči. Polhi so začeli škrebtljati, ogreli so se. Gozdna miška kuka izpod omare in nekaj klesti. Lesni črv škrt v tramu, kot bi navijal leseno uro. Pravo vzdušje za zimski večer. Duletov pes ovohava, tipa, sope. Ves je živčen, saj to je zanj nov svet. Otroci so sedli za mizo in začeli kvartati. Eden izmed njih je bil bolj živ od drugih. Na glas je bral spominsko knjigo in nekaj v njo zapisoval. Tranzistor je pel kar naprej. Skupna ležišča na pogradih so bila pripravljena za spanje.

Zanimivi otroci so bili to, polni življenja in smeja.

Stari od osem do petnajst let so hodili skupaj,

niso se bali zveri in pes je seveda hodil z njimi. S pravljicami sem jih začel hraniti in poslušali so. Najmlajši je že mežikal; spravil se je na pograd in zaspal. Utrujen je bil od strme skalnate poti. Eden je šel po vodo k studencu; premaknil se je ptič na veji in ves preplašen je prinesel vodo v loncu. Trepalnice je imel polne snega. Pajek je imel v kotu sobe razpeto mrežo, zapredal je muho. Eden od otrok je že mislil na jutri, kaj bodo delali in kako bomo prišli v dolino, če bo kar naprej snežilo. Jakob bo šel naprej, velik je, in mi za njim. Eden je privlekel iz nahrbtnika steklenico čaja in ponujal pitje.

Eden je imel staro žepno uro, še od birmе. Priklenjeno na verižico je ogledoval in naznanjal čas. Ustavljal se je v sobi in ugotovil, da se je kazalec premaknil naprej. Drugi spet oblikuje z nožem leskovo palico in rezbari ime. Naglo se obrača, kot da dela velike zareze.

Oči se lepljivo zapirajo. Eden se vzdiguje nad mizo in gleda karte, če je vse v redu. Približam se mu, začnem pomagati. Odkrijem skrivnostnega aduta – žolija.

Vedno večji je zagon: eden se je začel praskati za ušesom, drugi je zaklical pik as. Jakob, ki je imel mačje oči, je začel hoditi po sobi, stopil pri vratih ven in zagledal risa. Hitro se je vrnil, potem pa so vsi planili ven in pes je šel za njimi, pa se je vrnil – kot, češ, bežal je, ne grem več za njim. Vrnili so se in kvartali naprej.